

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026.gada 17.augustā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Jānis Pleps, senatores Laura Konošonoka un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja /Persona A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 1.decembra lēmumu, ar kuru atteikts izskatīt pieteikumu daļā par Tukuma novada bāriņtiesas rīcības, nesniedzot atbildi pēc būtības uz /Persona A/ latgaliešu rakstu valodā noformētajiem iesniegumiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu un atteikts pieņemt pieteikumu daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu /Persona B/, /Persona C/ un /Persona D/.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /Persona A/ ar 2025.gada 3.septembrī un 26.septembrī parakstītiem iesniegumiem, kas noformēti latgaliešu rakstu valodā, vērsās Tukuma novada bāriņtiesā, lūdzot:

- 1) iepazīties ar videoierakstu, kurā fiksēta pieteicēja tikšanās ar meitu, un sniegt vērtējumu par viņu saskarsmes norisi un to, vai saskatāms kāds veselības vai psihiatriskais apdraudējums bērnam;
- 2) palīdzēt organizēt pieteicēja mātes tikšanos 2025.gada 29.septembrī ar pieteicēja audžumeitu;
- 3) celt prasību tiesā pieteicēja mātes interesēs, lai noteiktu viņas attālinātas saskarsmes kārtību ar pieteicēja meitu un audžumeitu.

Tukuma novada bāriņtiesa 2025.gada 29.septembrī, atbildot uz pieteicēja 2025.gada 26.septembra iesniegumu, norādīja, ka oficiālajā saziņā, tostarp iesniegumos, kas iesniegti pašvaldības iestādēm, obligāti jāizmanto latviešu valoda, un lūdza atkārtoti iesniegt iesniegumu, to noformējot latviešu literārajā valodā.

Pieteicējs 2025.gada 9.oktobrī Tukuma novada bāriņtiesu informēja par savu ieskatu, ka viņa iesniegumi noformēti atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes un likumu prasībām, un lūdza sniegt atbildi pēc būtības uz viņa iesniegumiem.

Tukuma novada bāriņtiesa 2025.gada 14.oktobrī norādīja, ka pieteicējs nav iesniedzis iesniegumu latviešu literārajā valodā, un, lai iesniegumu varētu izskatīt, lūdza to noformēt latviešu literārajā valodā un iesniegt atkārtoti.

[2] Pieteicējs vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu, lūdzot atzīt Tukuma novada bāriņtiesas rīcību, nesniedzot atbildes pēc būtības uz pieteicēja iesniegumiem, par prettiesisku un noteikt pienākumu bāriņtiesai rakstveidā atvainoties pieteicējam, pieteicēja mātei, meitai un audžumeitai.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 1.decembra lēmumu pieteikumu daļā atteikts pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu (ieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt ieteikumu), savukārt daļā to atteikts izskatīt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmo daļu (ieteikums ir acīmredzami nepamatots). Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Pieteicējs lūdzis uzlikt pienākumu bāriņtiesai rakstveidā atvainoties pieteicēja mātei, meitai un audžumeitai. Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa paredz, ka persona tiesā var vērsties tikai savu subjektīvo tiesību un tiesisko interešu aizsardzībai. Pieteicējam nav subjektīvo tiesību prasīt citai personai nodarīta nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, līdz ar to ieteikumu šajā daļā atsakāms pieņemt.

[3.2] Pieteicēja ieteikums daļā par bāriņtiesas faktisko rīcību, nesniedzot atbildes pēc būtības uz iesniegumiem, un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu (rakstveida atvainošanos pieteicējam) ir acīmredzami nepamatots. Personai nav subjektīvo tiesību katrā gadījumā saziņā ar valsti izmantot latgaliešu rakstu valodu; tiktāl to labas pārvaldības princips un privātpersonu tiesību ievērošanas princips neparedz. Iestādēm nav pienākuma saprast latgaliešu rakstu valodu, kā arī normatīvie tiesību akti neparedz iestāžu pienākumu veikt teksta pārsēti no latgaliešu rakstu valodas uz latviešu literāro valodu.

[3.3] Konkrētais gadījums nav tāds, kurā būtu pieļaujama latgaliešu rakstu valodas izmantošana. Tukuma novada bāriņtiesā latgaliešu rakstu valodu nepārvalda tādā mērā, lai pilnvērtīgi izskatītu pieteicēja iesniegumus. Tā kā risināmais jautājums skar bērnu intereses, to nevar atzīt par mazsvarīgu, kurā varētu pieļaut latgaliešu rakstu valodas lietošanu, jo būtiski nodrošināt juridisko precizitāti un to, ka iestādei iesnieguma teksts ir pilnībā izprotams. Konkrētajā gadījumā to prasa būtiskas valsts pārvaldības intereses.

[3.4] Lai arī pieteicējs uzskata, ka ieteikums izskatāms Iesniegumu likuma kārtībā, pieteicēja mērķis ir bijis nevis saņemt atbildi pēc būtības uz iesniegumiem, bet panākt atbilstošu bāriņtiesas rīcību konkrētajā jautājumā. Līdz ar to ieteikumam nav piemērojams Iesniegumu likums.

[4] Pieteicējs par rajona tiesas tiesneša lēmumu iesniedzis blakus sūdzību. Blakus sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Neizskatot pieteicēja ieteikumu pēc būtības, nevar izdarīt secinājumu, ka tas ir acīmredzami nepamatots. Ievērojot iepriekšējo saziņu ar Tukuma novada bāriņtiesas pārstāvjiem, nav šaubu, ka Tukuma novada bāriņtiesa spēj saprast dokumentus, kas iesniegti latgaliešu rakstu valodā. Neatbildot pēc būtības uz pieteicēja iesniegumiem, bāriņtiesa ignorējusi lūgumu sekmēt pieteicēja mātes saskarsmi ar pieteicēja meitu un audžumeitu. Tāpat pieteicējam nevar tikt atņemtas tiesības saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm izmantot latgaliešu rakstu valodu.

[4.2] Nav pamatots tiesneša secinājums par to, kādu konkrētu rīcību viņš vēlētos panākt no bāriņtiesas. Pieteicējs kopumā mēģina panākt, lai tiktu nodrošinātas bērnu vislabākās intereses, proti, lai notiktu pieteicēja paša un viņa mātes pienācīga saskarsme ar bērniem. Tomēr ieteikuma sākotnējais un galvenais motīvs bijis lūgums tiesai pārbaudīt bāriņtiesas rīcības tiesiskumu, neatbildot uz pieteicēja iesniegumiem.

[4.3] Tiesai ar spriedumu jāizšķir principiāls jautājums – vai administratīvajā procesā var lietot latgaliešu rakstu valodu, iesniedzot tajā noformētus dokumentus, un vai mutvārdos var latgaliski sniegt paskaidrojumus, uzdot jautājumus un debatēt. Tiesneša lēmums rada nepareizu precedentu, kas dotu iespēju iestādēm atteikties pieņemt dokumentus, kas noformēti latgaliešu rakstu valodā. Tas neatbilst Valsts valodas likuma un Latviešu vēsturisko zemju likuma prasībām.

Motīvu daļa

[5] Senātam blakus sūdzības tiesvedības kārtībā ir jāpārbauda, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti kā acīmredzami nepamatotu atteicis izskatīt pieteikumu daļā, kurā pieteicējs lūdzis atzīt bāriņtiesas rīcību, nesniedzot atbildes pēc būtības uz pieteicēja iesniegumiem, par prettiesisku un attiecīgi noteikt atlīdzinājumu par pieteicējam nodarīto nemantisko kaitējumu. Tāpat pārbaudāms, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti atteicis pieņemt pieteikumu daļā, kurā pieteicējs lūdzis atlīdzināt ar bāriņtiesas rīcību nodarīto nemantisko kaitējumu citām personām, kas lietā nav pieteicējas.

Par pieteikuma acīmredzamo nepamatotību daļā

[6] Rajona tiesas tiesnesis konstatējis, ka pieteicēja pieteikums daļā par bāriņtiesas rīcības, nesniedzot atbildes pēc būtības uz pieteicēja iesniegumiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu ir acīmredzami nepamatots (*pārsūdzētā lēmuma 8.punkts*). Attiecīgo secinājumu tiesnesis pamatojis ar to, ka no tiesību normām un vispārējiem tiesību principiem nav atvasināmas pieteicēja subjektīvās tiesības konkrētajā gadījumā – saziņā ar bāriņtiesu par jautājumiem, kas skar bērnu intereses, – izmantot latgaliešu rakstu valodu (*pārsūdzētā lēmuma 5.–7.punkts*). Pieteicējs tam nepiekrīt, uzskatot savas saziņas tiesības ar valsts un pašvaldību iestādēm latgaliešu rakstu valodā par principiālu jautājumu un blakus sūdzībā plaši argumentējot, kāpēc un uz kādu tiesību normu pamata tas būtu pieļaujams.

[7] Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmā daļa pieļauj atteikt izskatīt pieteikumu un atdot to pieteicējam, ja pieteikums ir acīmredzami nepamatots – acīmredzami noraidāms pēc būtības.

Kā savā judikatūrā atzinis Senāts, šis regulējums ļauj tiesnesim no pieteikuma izrietošo tiesisko strīdu izšķirt pēc būtības jau pieteikuma stadijā, faktiski noraidot prasījumu bez tiesvedības ierosināšanas. Tā kā tas ierobežo procesa dalībnieka tiesības uz lietas izskatīšanu pilnvērtīgā tiesas procesā, Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmās daļas piemērošana ir pamatota tikai tad, kad lietas sagaidāmais iznākums ir acīmredzami skaidrs, proti, ja pieteikuma nepamatotība ir tik acīmredzama, ka par to nevarētu būt nekādu saprātīgu šaubu un jēdzīgu diskusiju (*Senāta 2023.gada 13.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-779/2023, [ECLI:LV:AT:2023:0913.SKA077923.4.L](#), 6.punkts*).

[8] Lai, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmo daļu, pieteikumu pilnībā vai daļā varētu atteikt izskatīt kā acīmredzami nepamatotu, rajona tiesas tiesnesim jāgūst pārliecība, ka tas ir pieļaujams, proti, nav konstatējams neviens no Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmajā daļā ietvertajiem pieteikuma nepieņemšanas pamatiem. Ja tiesnesis konstatē kādu no minētajiem pamatiem, viņam jāatsaka pieņemt pieteikumu pilnībā vai daļā.

Šajā gadījumā nav vienprātības par to, atbilstoši kuram likumam apspriežams konkrētais tiesiskais strīds. Pieteicējs pieteikumā un blakus sūdzībā argumentējis, ka attiecīgais jautājums vērtējams kā atbildes nesniegšana pēc būtības atbilstoši Iesniegumu likumam. Turpretī pārsūdzētajā lēmumā rajona tiesas tiesnesis secinājis, ka konkrētajā gadījumā Iesniegumu likums nav piemērojams, jo pieteicējs vēlējies panākt atbilstošu bāriņtiesas rīcību jautājumos, par kuriem vērsies ar iesniegumu (*pārsūdzētā lēmuma 10.punkts*).

Rajona tiesas tiesnesis pareizi norādījis uz Senāta judikatūru, kurā atzīts, ka Iesniegumu likums ir attiecināms uz visiem tiem gadījumiem, kad privātpersona vērsas iestādē ar lūgumu, sūdzību, priekšlikumu vai jautājumu, kas ietilpst attiecīgās iestādes kompetences jomā, un iesnieguma izskatīšanu neregulē kāds cits likums (*Senāta 2023.gada 14.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-786/2023, [ECLI:LV:AT:2023:0714.SKA078623.3.L](#), 6.punkts*). Vienlaikus rajona tiesas tiesnesis, identificējot konkrētas darbības, kuras pieteicējs vēlējies panākt no bāriņtiesas, nav norādījis uz konkrētiem likumiem, kuri regulē attiecīgo jautājumu izskatīšanu. Lai varētu pārliecināties, ka konkrētajā gadījumā pamatoti piemērota Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmā

daļa, Senāts pats pārbaudīs, kādi bijuši pieteicēja lūgumi bāriņtiesai un atbilstoši kuriem likumiem tie apspriežami.

[9] Pieteicējs 2025.gada 26.septembra iesniegumā lūdzis bāriņtiesu celt prasību tiesā pieteicēja mātes interesēs, lai noteiktu viņas attālinātas saskarsmes kārtību ar pieteicēja meitu un audžumeitu.

Saskaņā ar Civillikuma 181.panta trešo daļu bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecvecākiem, kā arī citām personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā, ja tas atbilst bērna interesēm. Jautājums par vecvecāka vai personas, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā, saskarsmi ar bērnu risināms, vienojoties ar bērna vecākiem. Ja vienošanos par saskarsmes tiesību nav iespējams panākt un par to pastāv strīds, atbilstoši Civillikuma 182.panta pirmajai daļai saskarsmes kārtību nosaka tiesa. Attiecīgais jautājums ir risināms civiltiesiskā kārtībā atbilstoši Civilprocesa likuma 29.¹nodaļas noteikumiem, nevis administratīvā procesa kārtībā.

Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punkts piešķir bāriņtiesai tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumus un pieteikumus bērna interesēs, taču šī kompetence bāriņtiesai ir paredzēta, lai tā varētu rīkoties bērna interesēs, nevis lai vērstos tiesā citu personu vietā, kuras kādu iemeslu dēļ pašas nevēlas to darīt. Attiecīgi administratīvā procesa kārtībā nevar risināt jautājumu par bāriņtiesas vēršanos tiesā citas personas interesēs, ja pati persona to nedara likumā paredzētajā kārtībā.

Līdz ar to šajā daļā rajona tiesas tiesnesis pārsteidzīgi atteicis izskatīt pieteikumu kā acīmredzami nepamatotu, jo to ir atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā).

[10] Pieteicējs 2025.gada 26.septembra iesniegumā arī lūdzis bāriņtiesu palīdzēt organizēt pieteicēja mātes tikšanos 2025.gada 29.septembrī ar pieteicēja audžumeitu.

Šis jautājums attiecas uz pieteicēja mātes saskarsmes ar pieteicēja audžumeitu īstenošanu, un tas ir risināms civiltiesiskā kārtībā. No Bāriņtiesu likuma neizriet bāriņtiesas kompetence organizēt kādas personas saskarsmi ar bērnu, ja par to iepriekš nebūtu lēmusi tiesa. No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem neizriet, ka tiesa būtu šādu jautājumu izlēmusi. Attiecīgi ne pieteicējs, ne arī viņa māte nevar prasīt no bāriņtiesas šādas saskarsmes organizēšanu, ja par to pastāv strīds starp bērna vecākiem un personu, kura vēlētos īstenot saskarsmi. Tas risināms civiltiesiskā kārtībā, nevis administratīvā procesa kārtībā, prasot no bāriņtiesas rīcību, kurai nav tiesiska pamata.

Līdz ar to arī šajā daļā rajona tiesas tiesnesis pārsteidzīgi atteicis izskatīt pieteikumu kā acīmredzami nepamatotu, jo to ir atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā).

[11] Pieteicējs 2025.gada 3.septembra iesniegumā lūdzis bāriņtiesu iepazīties ar videoierakstu, kurā fiksēta pieteicēja tikšanās ar meitu, un sniegt vērtējumu par viņu saskarsmes norisi un to, vai saskatāms kāds veselības vai psihiķa apdraudējums bērnam.

Šāda iesnieguma izskatīšana pirmšķietami ietilpst bāriņtiesas kompetencē, jo bāriņtiesu vispārīgā kompetence citstarp ir bērna interešu aizstāvība, darbību veikšana, lai nodrošinātu bērna audzināšanu un pienācīgu aprūpi ģimeniskā vidē, dažādu iesniegumu un sūdzību izskatīšana, kā arī izvērtējums par to, vai vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības (*Bāriņtiesu likuma 17.panta 1., 1.¹, 2., 11.punkts*). Tas nozīmē, ka bāriņtiesai varētu būt pamats izpētīt bērna situāciju, tostarp saskarsmi ar ģimenes locekļiem un tuviniekiem, un apsvērt, vai un kāda vēl rīcība nepieciešama. Ja par kādu ar bērna interešu aizstāvību saistītu jautājumu saņemts bērna vecāka iesniegums, bāriņtiesai būtu jāizskata iesniegums atbilstoši Iesniegumu likumam, ciktāl tas nav lūgums veikt konkrētas darbības, kuras ir īpaši neregulētas ar citām tiesību normām (sal. iepriekš šajā lēmumā vērtētos prasījumus).

2025.gada 3.septembra iesniegums formulēts kā konkrēta izvērtējuma lūgums, tomēr tas nav skatāms atsevišķi no plašāka jautājuma par konkrētā bērna saskarsmes tiesību īstenošanu, un bāriņtiesai atbilstoši kompetencei ir pamats rūpēties par to, lai saskarsmes tiesību īstenošanā tiktu ievērotas bērna intereses. Tādēļ uz šādu iesniegumu vispārīgi būtu sniedzama atbilde vismaz Iesniegumu likuma kārtībā, nepieciešamības gadījumā atkarībā no konkrētajiem apstākļiem reaģējot arī ar citiem līdzekļiem. Līdz ar to nav pamatots rajona tiesas tiesneša secinājums, ka šis jautājums nav apspriežams atbilstoši Iesniegumu likumam. Attiecīgi par šo jautājumu pieteicējs ir tiesīgs vērsties administratīvajā tiesā, ja uzskata, ka nav saņēmis atbildi uz savu iesniegumu (*Iesniegumu likuma 10.panta otrā daļa*).

[12] Ievērojot iepriekš secināto, Senātam ir jāpārbauda, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti atteicis izskatīt pieteikumu kā acīmredzami nepamatotu daļā par pieteicēja saskarsmes ar viņa meitu izvērtējumu.

Senāts secina, ka pārsūdzētā lēmuma pamatojums nepārlicina, ka konkrētās lietas iznākums ir tik acīmredzami skaidrs, ka par to nevarētu būt nekādu saprātīgu šaubu un jēdzīgu diskusiju, lai būtu pietiekams pamats Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmās daļas piemērošanai.

Pieteicējs blakus sūdzībā izvērsti un argumentēti iebildis pret rajona tiesas tiesneša nostāju attiecībā uz dokumentu, kas noformēti latgaliešu rakstu valodā, iesniegšanu valsts un pašvaldību iestādēs.

Pieteicēja nostāja rajona tiesas tiesnesim bija zināma jau iepriekš, jo tiesnesis pieteicēja pieteikumu bija atstājis bez virzības tādēļ, ka tas nebija noformēts atbilstoši Valsts valodas likuma prasībām (*lietas 13.lapa*). Tostarp rajona tiesas tiesnesis lēmumā par pieteikuma atstāšanu bez virzības atsaucies uz Senāta 2009.gada 18.augusta lēmumu lietā Nr. [SKA-596/2009](#), A42571907. Reaģējot uz konstatēto trūkumu, kura dēļ pieteikums atstāts bez virzības, pieteicējs jau šajā procesa stadijā sniedzis plašu pamatojumu, kādēļ saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm būtu pieļaujams izmantot latgaliešu rakstu valodu, kā arī iesniedzis dokumentus, kas apstiprina viņa nostāju (*lietas 15.–23.lapa un 26.–28.lapa*). Jau no šīs saziņas ar pieteicēju pieteikuma izlemšanas stadijā varēja secināt, ka lietā risināmais jautājums nav tik juridiski vienkāršs un skaidrs, lai tiesisko strīdu par bāriņtiesas rīcību, neatbildot uz pieteicēja 2025.gada 3.septembra iesniegumu pēc būtības tādēļ, ka pieteicējs to noformējis latgaliešu rakstu valodā, nepārprotami izšķirtu pēc būtības jau šajā stadijā.

Pieteicēja iesniegtā blakus sūdzība to apstiprina, jo šā tiesiskā strīda izlemšanā būtisks ir jautājums par Latvijas Republikas Satversmes, Valsts valodas likuma un Latviešu vēsturisko zemju likuma normu interpretāciju, lai noteiktu, vai un ciktāl pieļaujama latgaliešu rakstu valoda saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm (jautājums par valodas lietojuma iespējām un robežām). Tāpat no blakus sūdzības argumentiem redzams, ka skarts jautājums par Senāta 2009.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-596/2009 pareizību un tiesībsazinātneka Egila Levita nostājas par latgaliešu rakstu valodu lietojumu iespējamu attīstību. Šie ir būtiski tiesību jautājumi, kas skar latgaliskās identitātes un kultūrvēsturiskās vides (tostarp arī latgaliešu rakstu valodas) saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību, un tie izsverami pilnvērtīgā tiesas procesā.

Ievērojot iepriekš minēto, konkrētajā gadījumā ir pietiekami apsvērumi, lai secinātu, ka strīdus jautājuma izšķiršana nav acīmredzami skaidra un tā prasa pienācīgu iedziļināšanos, kādu var nodrošināt lietas izskatīšana pēc būtības. Līdz ar to Senāts atzīst, ka rajona tiesas tiesnesis nepamatoti piemērojis Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmo daļu un tādēļ pārsūdzētais lēmums daļā par atteikšanos izskatīt pieteikumu daļā par atbildes nesniegšanu uz pieteicēja 2025.gada 3.septembra iesniegumu, kas attiecas uz pieteicēja saskarsmes ar viņa meitu izvērtējumu, ir atceļams.

[13] Pieteicējs blakus sūdzībā plaši argumentējis par latgaliešu rakstu valodas lietojuma pieļaujamību saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm un paudis pārliecību par nepieciešamību sagaidīt Senāta atzinumu par šo tiesību jautājumu šajā lietā.

Senāts atzīst, ka šajā brīdī lemtā par šo jautājumu nav nepieciešama lietas virzībai – Senāts ir secinājis, ka pārsūdzētais lēmums daļā, kurā būtu risināms attiecīgais tiesību jautājums, ir atceļams citu iemeslu dēļ, proti, tāpēc ka nepamatoti tikusi piemērota Administratīvā procesa likuma 191.¹panta pirmā daļa. Jautājumi, kas skar latgaliešu rakstu valodas lietojumu saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm izsverami pilnvērtīgā tiesas procesā, skatot lietu pēc būtības.

Par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanas prasījumu citu personu interesēs

[14] Senāts konstatē, ka pieteikumā lūgts atlīdzināt ar bāriņtiesas rīcību nodarīto nemantisko kaitējumu ne vien pieteicējam pašam, bet arī pieteicēja mātei, meitai un audžumeitai. Vienlaikus pieteicējs pieteikumu sastādījis savā vārdā un arī to parakstījis vienpersoniski.

Rajona tiesas tiesnesis atteicis šajā daļā ierosināt lietu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, jo pieteicējam nav subjektīvo tiesību prasīt citai personai nodarīta nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 31.panta otro daļu administratīvajā tiesā var vērsties tikai savu subjektīvo tiesību un tiesisko interešu aizsardzībai (*pārsūdzētā lēmuma 9.punkts*).

Lai arī no blakus sūdzības izriet, ka rajona tiesas tiesneša lēmums pārsūdzēts arī šajā daļā, pieteicējs nav sniedzis pamatojumu, kādā veidā šajā daļā izpaudusies pārsūdzētā lēmuma nepareizība. Tas vien, ka pieteicējs nepiekrīt rajona tiesas tiesneša ieskatam par latgaliešu rakstu valodas lietošanu saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm, pats par sevi vēl nenorāda, ka pieteicējs būtu tiesīgs prasīt atlīdzinājuma piešķiršanu citām personām, kuras pašas nemaz nav vērsušās tiesā.

[15] Pārbaudot pārsūdzēto lēmumu šajā daļā, Senāts visupirms ņem vērā iepriekš atzīto ka administratīvā procesa kārtībā būtu pārbaudāma tikai bāriņtiesas rīcība, nesniedzot atbildi pēc būtības uz pieteicēja 2025.gada 3.septembra iesniegumu.

Jautājumi, kurus pieteicējs vēlējies risināt 2025.gada 26.septembra iesniegumā saistībā ar pieteicēja mātes saskarsmi ar pieteicēja meitu un audžumeitu, sagaidot no bāriņtiesas konkrētu rīcību, nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā. Attiecīgi administratīvā procesa kārtībā varētu būt pieļaujams tikai atlīdzinājuma prasījums, kas saistīts ar iespējamu bāriņtiesas faktisko rīcību, nesniedzot atbildi uz pieteicēja 2025.gada 3.septembra iesniegumu.

[16] Pieteicējs 2025.gada 3.septembra iesniegumā minējis savu meitu, lūdzot bāriņtiesu sniegt vērtējumu par viņu saskarsmes norisi. Attiecīgi iespējamā bāriņtiesas prettiesiskā rīcība, nesniedzot atbildi pēc būtības uz pieteicēja iesniegumu, varētu skart ne vien pieteicēju pašu, bet arī viņa meitu. Šajā ziņā rajona tiesas tiesnesis pamatoti atzinis, ka pieteikumu šajā daļā atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, jo personai pašai jāvēršas tiesā ar pieteikumu savu aizskarto tiesību un tiesisko interešu aizsardzībai un pieteicējs nevar prasīt citai personai nodarīta kaitējuma atlīdzinājumu (*pārsūdzētā lēmuma 9.punkts*).

Senāts vērš uzmanību, ka attiecībā uz nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasījumu bērnam vispārīgi varētu būt pieļaujams, ka bērna vecāks vēršas ar pieteikumu tiesā viņa interesēs. Pat ja šo apstākli bērna vecāks nav īpaši norādījis (piemēram, nenorādot, ka arī bērns ir līdzpieteicējs konkrētajā gadījumā, vai arī noformējot un parakstot pieteikumu tikai savā vārdā), šim apstāklim rajona tiesas tiesnesim, lemjot par pieteikuma virzību, būtu jāpievērš pastiprināta uzmanība. Administratīvā procesa likums šim nolūkam piešķir arī pietiekamus procesuālos instrumentus (piemēram, pieteikuma atstāšanu bez virzības, lai noskaidrotu attiecīgo jautājumu pirms izlemšanas, vai tiesības aicināt ierasties iespējamajos procesa dalībniekus, lai izjautātu viņus par tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, kas ir būtiski, izlemjot jautājumu par lietas ierosināšanu). Vienlaikus no blakus sūdzības neizriet kādi konkrēti argumenti, ka šajā gadījumā rajona tiesas tiesneša secinājums attiecībā uz atlīdzinājuma prasījumu pieteicēja meitas interesēs būtu bijis pārsteidzīgs vai nepamatots. Tieši pretēji – no blakus sūdzības konstrukcijas un argumentācijas nepārprotami izriet, ka strīda priekšmets – atbildes nesniegšana pēc būtības uz pieteicēja 2025.gada 3.septembra iesniegumu – ir svarīga tieši pašam pieteicējam un pats pieteicējs vēlas saņemt tiesas vērtējumu par šo tiesību jautājumu. Tā kā pārsūdzētais lēmums ir atceļams daļā, kas skar pieteicēju, pieteicējam būs šāda iespēja. Savukārt attiecībā uz atteikumu pieņemt pieteikumu daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu pieteicēja meitai tiesneša lēmums, kas pamatots ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, šādos apstākļos ir pareizs.

[17] Senāts konstatē, ka 2025.gada 3.septembra iesniegumā nav skarti jautājumi, kas attiektos uz pieteicēja māti un audžumeitu. Līdz ar to rajona tiesas tiesnesis nepareizi atteicis izskatīt pieteikumu šajā daļā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, jo attiecīgais prasījums nemaz nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Proti, atlīdzinājuma prasījums nav saistīts ar jebkādu administratīvo aktu vai faktisko rīcību attiecībā uz šīm personām. Līdz ar to pieteikumu šajā daļā atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

Kopsavilkums

[18] Rezumējot iepriekš minēto, atzīstams, ka pieteicēja blakus sūdzība ir apmierināma daļā un pārsūdzētais lēmums atceļams daļā par bāriņtiesas rīcību, nesniedzot atbildi pēc būtības uz pieteicēja 2025.gada 3.septembra iesniegumu par viņa saskarsmes ar meitu izvērtēšanu, un par atlīdzinājumu par pieteicējam nodarīto nemantisko kaitējumu. Rajona tiesas tiesnesim šajā daļā no jauna jālemj par pieteikuma virzību.

Pārsūdzētais lēmums atceļams daļā, kurā atteikts izskatīt pieteicēja pieteikumu par atbildes nesniegšanu pēc būtības uz pieteicēja 2025.gada 26.septembra iesniegumu par viņa mātes saskarsmi ar pieteicēja meitu un audžumeitu. Šajā daļā pieteikumu atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo attiecīgie jautājumi nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā.

Pārsūdzētais lēmums atceļams arī daļā, kurā atteikts pieņemt pieteikumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu pieteicēja mātei un audžumeitai, jo administratīvā procesa kārtībā nav izskatāmi jautājumi, kas pieteicēja iesniegumos attiecas uz viņām, un attiecīgi administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms arī tiem pakārtotais atlīdzinājuma prasījums pieteicēja mātes un audžumeitas interesēs. Līdz ar to šajā daļā pieteikumu atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Visbeidzot daļā, kurā atteikts pieņemt pieteikumu daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu pieteicēja meitai, kas lietā nav pieteicēja, pārsūdzētais lēmums atstājams negrozīts.

[19] Senātā 2026.gada 30.martā saņemts pieteicēja lūgums pievienot lietai citstarp Valsts valodas centra 2025.gada 29.oktobra atbildi Nr. 1-4.6/244 „Par latgaliešu rakstu valodas lietojumu iesniegumos”.

Senāts konstatē, ka minētais dokuments jau ir pievienots lietai (*lietas 17.–18.lapa*). Tā kā dokuments iesniegts atkārtoti, to atsakāms pieņemt, jo nav nepieciešams vēlreiz pievienot lietai dokumentu, kas tai jau pievienots. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 114.¹panta otro daļu dokumentu, kas tiesai iesniegts elektroniski, iesniedzējam neatdod.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 191.panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 1.decembra lēmumu daļā, ar kuru atteikts izskatīt /Persona A/ pieteikumu daļā par Tukuma novada bāriņtiesas rīcības, nesniedzot atbildi pēc būtības uz /Persona A/ 2025.gada 26.septembra iesniegumu par /Persona B/ saskarsmi ar /Persona C/ un /Persona D/, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu /Persona A/, /Persona B/, /Persona C/ un /Persona D/, un šajā daļā atteikt pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā;

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 1.decembra lēmumu daļā, ar kuru atteikts izskatīt /Persona A/ pieteikumu daļā par Tukuma novada bāriņtiesas rīcības, nesniedzot atbildi pēc būtības uz /Persona A/ 2025.gada 3.septembra iesniegumu par viņa saskarsmes ar /Persona C/ izvērtējumu, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu /Persona A/, un šajā daļā nodot jautājumu par pieteikuma virzību jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai;

pārējā daļā lēmumu atstāt negrozītu;

atteikt pieņemt šā lēmuma 19.punktā minēto dokumentu;

atmaksāt /Persona A/ par blakus sūdzību samaksāto drošības naudu 15euro.

Lēmums nav pārsūdzams.

J. Pleps L. Konošonoka R. Vīduša